

ЧОРНИЙ КМИН – В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО

Печенюк В.І., кандидат с.-г. наук, доцент

E-mail: Vasyliwan@meta.ua

Вітровчак Л.А., магістрантка

Подільський державний аграрно-технічний університет

Існує близько двадцяти видів чорнушки, три з них в Україні. Крім того, два середземноморські види в культурі: чорнушка посівна (*N. sativa* L.) та чорнушка дамаська (*N. damascena* L.). Всі види чорнушки декоративні та відмінні медоноси [1]. Рослина має ряд інших назв: чорний коріандр, чорний кмин, чорнуха, римський коріандр, але саму цікаву назву цій рослині дали жителі Великобританії – Love-in-Mist (любов в тумані) [2].

В насінні чорнушки посівної міститься 0,5-1,5 % ефірної олії, 30-40 % жиру, крохмаль, глікозиди, сапоніни, алкалоїд нікелін, гіркі речовини, провітамін А, вітаміни: групи В, С, Е, РР макро- та мікроелементи: кальцій, залізо, натрій, калій, мідь, цинк, фосфор, гіркі, а також біологічно-активні речовини [3].

Чорнушка посівна здавна використовувалась для лікувальних потреб. Гомеопати давно використовують настоянку чорного кмину як чудовий засіб при проблемах травного тракту. Олія чорнушки посівної збільшує кількість молока в матерів годувальниць. Її застосовують для лікування бронхіальної астми, як протиглисиний, заспокійливий, протизастудний засоби. Особливо позитивний ефект олія чорнушки має на шкіру, вона відновлює шкірний імунітет, запобігає старінню, усуває застійні процеси в кровоносних судинах шкіри, має антиоксидантну дію. І це далеко не весь перелік цілющих властивостей цієї культури, отже слід розширювати посівні площі в різних зонах вирощування.

Дослідження в зоні Лісостепу з питань агротехніки вирощування цієї культури нам не відомі, тому ми поставили за мету виявити оптимальні параметри вирощування чорнушки посівної в умовах Лісостепу західного.

Завдання наших досліджень полягало у встановленні оптимального співвідношення між кількістю рослин на одиниці площі та індивідуальною продуктивністю рослин, тому максимальну урожайність з гектара було отримано при сівбі на 15 см із нормою висіву 50 шт. на метр погонний, урожайність при однофазному збиранні на цьому варіанті в середньому за роки досліджень складала 1,46 т/га.

Як в середньому за роки досліджень, так і у розрізі років спостерігалась тенденція до зменшення урожайності насіння чорнушки посівної при збільшенні ширини міжрядь. При проведенні структурного аналізу пробних снопів встановлено, що більша кількість насіння формувалась у середніх за розміром листянках, а найбільш крупні плоди характеризувались незначною кількістю насіння.

Кількість рослин у варіантах суцільного рядкового посіву при сівбі на 15 см нормою висіву 3 млн. 333 тисяч схожих насінин на гектар на кінець вегетації складала близько 2 млн. 841 тис. рослин на гектар, тому значна кількість рослин та індивідуальна продуктивність 0,67 грама з рослини забезпечили найвищу урожайність насіння.

Розрахунки економічної ефективності вирощування чорнушки посівної з урахуванням досліджуваних чинників показали, що сівба чорнушки суцільним рядковим способом при заданій нормі висіву 50 та 30 насінин на метр погонний виявилась найбільш ефективною. Математичне моделювання дозволило виявити високий рівень наростання розрахункового чистого прибутку при збільшенні величини врожаю чорнушки посівної (рис. 1).

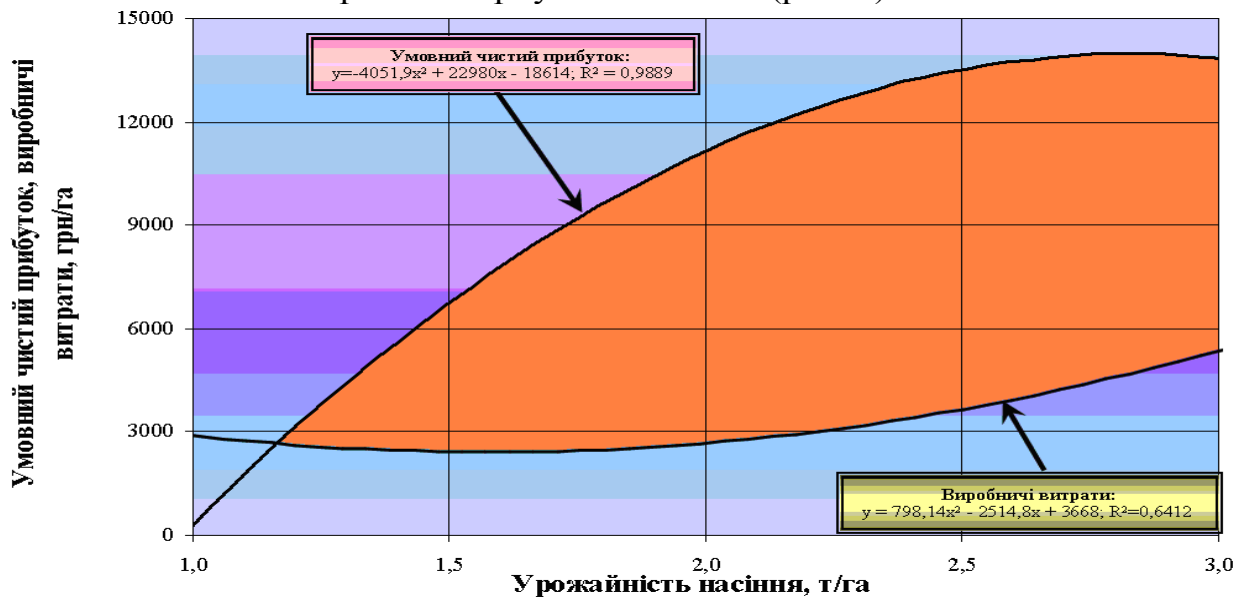

Рис. 1. Кореляційно-регресійне моделювання взаємозв'язків економічних показників технології вирощування чорнушки посівної залежно від рівня врожайності насіння

За формування врожайності 2,1-2,2 т/га чистий прибуток може перевищити 12 тис. грн/га, але таке зростання відмічається лише до 2,7 т/га, а в подальшому даний економічний показник зменшується. Навпаки, мінімізація виробничих витрат до 2800-3000 грн/га прогнозується за врожайності в діапазоні від 1,3 до 2,2 т/га, коли витрачається найменша кількість грошей на формування одиниці врожаю.

Таким чином, максимальну урожайність насіння чорнушки посівної 1,46 т/га було отримано при сівбі на 15 см нормою висіву насіння 50 штук на погонний метр рядка.

Список використаної літератури

1. Дудченко Л.Г. Пряно-ароматические и пряновкусовые растения: Справочник / Л.Г. Дудченко, А.С. Козьяков, В.В. Кривенко. – К.: Наукова думка, 1989. – 304 с.
2. Кортиков В.Н. Полная энциклопедия лекарственных растений / В.Н. Кортиков, А. В. Кортиков. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 797 с.
3. Жарінов В.І. Вирощування лікарських, ефіроолійних, пряно-смакових рослин / В. Жарінов, А. Остапенко. – К.: Вища школа, 1994. – 230 с.